

Читаоцима.

Једна је од основних гаранција за сигурност у правном саобраћају и поверење грађана према судовима и властима *сталност* судске и административне праксе у тумачењу појединих законских прописа.

За постизање те *сталности* од великог је утицаја објављивање судских и административних одлука и њихово критичко пропраћање.

Та грана делања правништва, на жалост, у нас је у приличној мери занемарена, а нарочито после рата. Нигде се ваљда у свету мање не објављују судске и административне одлуке него у нас; нигде у свету оне мање не пролазе *без критике* него у нас. Отуда *стагнација* у нашем правосуђу. Рад судства и администрације пролази без дискусије. И најнаказнија тумачења законских прописа у примени закона примају се *без протеста*.

Али, мора се признати, донекле има и оправдања тој недовољној активности нашега правништва. Нашем правничком реду стоји данас на расположењу за публикације из области *правне науке, законодавства и праксе* један једини лист, одлично уређивани. *Архив за правне и друштвене науке*. Његове странице, међутим, намењене у првом реду чисто научним питањима, недовољне су да даду места у јачој мери, и *пракси*. Отуда се интересантнија саопштења из праксе виђају по разним дневним листовима и повременим листовима за економске и финансиске науке.

Стога се одавна увиђа потреба за једним повременим листом, који би посвећен био више пракси и стварима које стоје у ближој вези са правним животом и саобраћајем.

У том посматрању, Удружење Јавних Правозаступника, да би задовољило једну истинску потребу, одлучило је да понова покрене свој орган *Бранич*, који, као што је познато, годинама беше једини гласник правништва и правне науке у Србији.

Бранич ће, дакле, доносити напise, који имају више везе са праксом и правним животом;

објављиваће одлуке судске и административне и пропраћаће их критички; регистрираће све појаве у области нашег законодавства и сву радњу ширег значаја судских и административних власти, и критиком утицати да се ствари са што већом пажњом и студијом расправљају, како би се избегле погрешке и злоупотребе у акцији државних органа, чија је службена радња остајала, досада, махом, без шире контроле и критике;

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

саопштаваће делања и одлуке судова и административних власти из страног света, који су се у свом послу уздигли на већи степен савршенства, како би се наши јавни службеници јаче заинтересовали за усавршавање у повереним им пословима и подстрекли да уносе више прегалаштва у вршењу послова е да би, на тај начин, стали на једну висину са својим колегама у културним државама;

узимаће у заштиту углед и интересе адвокатског, судијског реда и судског особља.

То је, у главном, програм, чијем ће остварењу тежити *Бранич*.

* * *

Удружење је свесно тешкоћа, које има савладати да би *Браничу* обезбедило излажење. Тешко је данас покретати нов повремени лист, кад је земља преплављена безбројним политичким, књижевним и стручним листовима.

Али *правнички ред* заузима највиднију улогу у државној управи; он је, у исти мах, и понајвећи, те се надамо да ће моћи одржати још један лист своје струке а нарочито кад се овај буде уређивао у правцу, који је горе обележен.

Молимо све колеге правнике да *Бранич* потпомогну како својом сурадњом, тако и заузимањем да добије што већи број претплатника.

31. јануара 1925.

Београд.

Уредништво.

Заштита адвокатског реда.

Стварање наше нове државе, тешкоће њенога сталожена и уређења имају поред своје особене политичке психологије једну тежу и посредну последицу: несрећеност њенога законодавства. Државно-правни проблем изградње једног опсежног законодавства, које би одговарало савременим друштвеним потребама земље и неоспорно знатно допринело њеном консолидовању, није, на жалост, све до данас ни из близа решен. Једна од последица нерешености тога проблема је и недоношење двају закона од велике важности: закона о јавним правозаступницима и закона о судијама.

У доба рада на општем преуређењу државе могло је се очекивати да ће ова два важна закона привући већу пажњу и интересовање меродавних чиниоца. То тим пре, што се још одмах по остварењу нашег народног уједињења истакла актуелност тога питања. Јер, ступањем у заједницу са хрватским и словеначким племенима, чији се правни живот у неколико разликује од нашег, принуђени

смо били, с једне стране, да привремено усвојимо многе норме њиховог законодавства, с друге пак стране јасно се оцртала потреба да се спроведе изједначење закона за целу Краљевину. И рад на изградњи и спровођењу нових закона, који би одговарали савршенијим облицима социјалних тежњи наше нове државе, отпочео је, још првих година по ослобођењу, па је, тако, још једном оживотворен толико пута неостварени пројекат закона о јавним правозаступницима.

Природно је било очекивати да ће се поред свих прешних питања којима се занимају влада и народна скупштина, наћи начина да се законодавним путем спроведу ова два законска предлога. Разложно је било веровати да ће се државотворни фактори одсудно одлучити на извођење законске реформе нашег правосуђа, без које се не да замислити правно уређење земље. А та законска реформа обухвата: закон о уређењу судова, закон о јавним правозаступницима и закон о судијама.

Али су подбацила сва га очекивања, промашиле све те наде! Адвокатски ред у Србији и Црној Гори, може се слободно рећи, још и данас стоји ван закона, а судијски, у своме ранијем независном положају. Увиђавност државника да задовоље неодложну потребу реформе правосуђа није стишла даље од компилације делом непотпуних, делом несавршених законских предлога, који не задовољавају редове интелектуалних радника, којима су намењени. Није отишла даље од израде предлога, које још увек покрива мемла са намештаја одређених комисија за израду закона и које сматра као благо из ризнице Министарства Правде, за које је недостојно законодавно разматрање.

Као орган адвокатског удружења не можемо прећи без жаљења преко ових констатација.

*

На израђени предлог закона о адвокатима, Удружење Јавних Правозаступника у својој критици дало је своје објективне примедбе.

И ако, у упоређењу са данашњим законом о правозаступницима Краљевине Србије, спремљени законски предлог представља значајан напредак, ипак се његовим озакоњењем не би дефинитивно скинуло са дневног реда питање о правозаступницима. Једно с тога, што заштита интереса правозаступничког реда није њиме спроведена саобразно модерним законима, а друго зато, што је законодавац пропустио да саобрази правни систем закона, који му је служио за основу, са социјалним приликама наше нове краљевине.

Не може се истина порећи и то, да закони вођени од ослобођења нису ни многобројни, ни потпуни, ни довољни за савршенију конструктивну организацију државе. Али без претензије да улази у анализу мотива тога стања и друштвеног уређења наше земље, Удружење Правозаступника апелује на државничку увиђавност свих влада, које поверење народа и Круне доведе на управу земље, да посвети сву пажњу и све старање за спровођење закона, којима ће се наше правосуђе подићи на достојну висину. А од какве је еминентне важности то питање најбоље илуструју, између осталог, и садашње прилике у земљи.

*

У уверењу да је критички поглед удружења на пројект закона о адвокатима свестрано проучен и да се законодавна комисија користила његовим материјалом за све потребне измене и допуне у њему, ми се не-

ћемо враћати на те примедбе. Упућујемо наше читаоце да их доведу у везу са мотивима овога чланка.

Заштита интереса правозаступника побуђује нас, да укажемо на извесна питања од великог значаја за правозаступнички ред, која су могла бити решена било усвајањем спремљеног новог закона о правозаступницима, било уношењем извесних одредаба у поједине специјалне законе, као што је финансијски закон. Ма да ово представља једну врсту палијативе, ипак би се тиме много допринело за побољшање стања адвокатског реда.

Познато је, на пример, да правозаступници у Србији и Црној Гори једном аномалијом не могу заступати странке пред судовима у новим крајевима наше краљевине. И док се толеранцијом наших закона и широкогрудношћу наших судова, правозаступници нових покрајина користе правом заступања пред нашим судовима, дотле су наши адвокати лишени тога права пред тамошњим судовима, ма да никаквог основаног разлога за то нема. На тај се начин, на уштрб угледа земље пред странцима, често дешава и такав куриозум, да на пример адвокат из Земуна може заступати странку пред судовима у Београду, а један адвокат из Београда, престонице краљевине, не може заступати ту исту странку пред судовима у Земуну, предграђу престонице! Ако се као разлог ове аномалије истиче непознавање покрајинских закона, онда се он може подједнако истаћи и за једне и за друге адвокате. А ако се као разлог истиче специјалност одредаба покрајинских закона о адвокатима, онда је се та тешкоћа могла отклонити уношењем потребне одредбе у финансијском закону, на који су начин решена многобројна разноврсна питања такве природе. Удружење је до сада чинило многе усмене и писмене представке у томе правцу код Министара Правде, али је сав његов рад на измени тога стања остао безуспешан.

Други један факат који болно утиче на адвокатски сталеж, јесте тај, што се укорењује уверење да се о њему води рачуна само у онолико и онда, у колико се и када од њега тражи испуњавање дужности. Ко познаје менталитет наше друштвене средине и ко је, ма и најмање, посвећен у живот нашега правосуђа, тај мора одмах увидети да се о значају, улози и о правима адвокатског реда никад и не помишља. И та појава не потиче само из редова лајичких схватања, већ се често јавља и код самих судова. Али

највећу нетолеранцију према јавним правозаступницима испољава општа државна администрација. Ноторна је ствар, на име, да се непредусретљивост органа државних надлештава простире до тог степена, да правозаступници готово по правилу морају да бескрајно антишамбрирају пред вратима и најнижег чиновништва. Адвокати су најзад доживели и такав један удар, невиђен у културном свету, да им један активан министар забрањује приступ у своје министарство! У западним земљама Европе углед, достојанство и велики утицај адвокатског сталежа у јавноме животу ставили су га у први ред. У краљевини Срба, Хрвата и Словенаца он се санкцијом једнога министра спушта на ниво, на коме он није ни у једној другој земљи!

И све представке удружења у овоме правцу нису такође постигле жељени резултат.

Пре него што се донесе ма какав закон о адвокатима потребно је да се, затим, што пре попуни једна осетна празнина садашњег закона. Мислимо на право заступања адвоката код духовних, војних и берзанских судова. Учешће јавних правозаступника у правосуђу корисно је и неоспорно. Они су, може се тако рећи, саставни део судства. Њихова улога у демократским државама, где је

право грађана прече чак и од ауторитета власти, пружа им најшире поље рада у одбрани права грађана и могућност да утичу на правосуђе, да правично примењује законе. Судија и адвокат се у тим земљама, као стручњаци, допуњују у правном и социјалном смислу. Тиме се одликују све напредне земље, које адвокатима дају приступа код свих институција које извиђају и суде. Какав је разлог да се код нас не допусти адвокатима заступање код тих судова, а допушта се заступање нестручним лицима? Какав је разлог да наша држава не уђе у коло тих напредних земаља?

Ово су општи погледи правозаступника на њихово питање, које захтева хитно и радикално решење.

Удружење Јавних Правозаступника апелује на Краљевску Владу и Народно Представништво да схвате сву важност питања о уређењу правосуђа, које обухвата и доношење закона о адвокатима, и да што пре озаконове израђене пројекте. То захтевају животи интереси земље. Оно се нарочито још обраћа Господину Министру Правде, да професију, којој се и сам посветио, заштити у интересу правосуђа.

Љуб. В. Стефановић.
адвокат.

Право прекупа — *Jus protimiseos*.

Рад. М. Никодијевић, судија варошког суда.

Право прекупа уопште и његова дефиниција.

Право прекупа (прече право куповине, *ius protimiseos*, *Vorkaufrecht*) у римском праву је право по коме, онај који има то право, може тражити, кад обвезани хоће да продаје, да њему пре осталих прода. (Види: Пандекте или данашње римско право од Л. Арнтса Ритера од Арнесберга, превод Д-р Драг. Т. Мијушковића, књига трећа, стр. 783.)

Право прекупа, које римско право познаје само као уговорно и које се могло уговорити само као споредан уговор (*tracta adiecta*) уз уговор о продаји и куповини, прешло је из римског права и у немачко и аустријско право одакле је израдом нашег Грађанског Законика према аустријском Грађанском Законику јаче изражено и проширено прешло и у наше право.

Немачки правни писац проф. Dernburg у своме делу *Das bürgerliche Recht des Deutschen Reichs und Preussens, Vierte Auflage, bearbeitet*

von Dr Leo Raape, Zweiter Band, Zweite Abteilung, S. 117., говорећи о праву прекупа у немачком праву, вели: „извори права прекупа, онаквог какво се оно у данашњем праву појављује, тј. право ступања у права купца заснованих уговором о продаји и куповини, леже делом у римском а делом у немачком праву“.

Право прекупа треба разликовати од права ближе, односно више овлашћенога (*Das Näherrecht, ius retractus*), које постоји у немачком праву и које се разликује у законско и вољно (*retractus conventionalis*). Право више овлашћенога се састоји у томе што је једно лице овлашћено, „да ствар, у случају да је она продата мање овлашћеном лицу, од сваког имаоца исте уз накнаду куповне цене, за себе узме“.

Законско право више овлашћеног по немачком праву може имати основ у сродству

(retractus gentilitius s. ex iure consanguinitatis); у заједници, н. пр. припадање једној општини (Genossenschaft, retractus ex iure incolatus); у феудалним односима (Lehnretract); у заједничкој имовини (retractus ex iure condomini); у стварном јединству имања (retractus ex iure vicinitatis), итд. (Види: Enzyklopädie der Rechtswissenschaft, begründet von Dr Franz von Holzendorf, herausgegeben von Dr Josef Kohler, Erster Band, S. 257.).

Право прекупа се разликује од права више овлашћеног тиме што се право овлашћеника код права прекупа одређује према његовом односу са продавцем, а код права више овлашћеног према односу са купцем. Тако исто право прекупа треба разликовати и од суседског права (Nachbarrecht).

* * *

Право прекупа, или, како се обично каже, прече право откупа, нормирано је §§ 665. и 670.—676. нашег Грађан. Законика и то у глави XXIV-ој која говори о уговору о продаји и куповини.

У § 665-ом се каже: „Може ко и на тај начин ствар продати, да купац дужан буде у случају продаје њему најпре на откуп поднети; које ако не би учинио, продавац има право, положивши цену ствар узети“. А § 670. вели: „Што се непокретних добара тиче, као миљкова и баштина, закон даје неким лицима да имају право, да имају првенство на куповину. Таква лица су смесници или заједничари. родбина најближа, која би право наследства у продатим добрима имала, која би по закону наследила, и суседи први и комшије.“

Тако је било до 14. маја 1847. год., када је донето Законодавно решење В № 513, које гласи: „Да се право првенства на куповину непокретних добара, које се §-ом 670. нашег Грађанског Законика и суседима или комшијама даје, укине, па тако да у напредак овај § и они други §§, који даље с њим о истом праву првенства дејствују, своју закону силу само за смеснике или заједничаре и за дотичну најближу родбину имају“, којим је, као што се види, законско право прекупа за суседе и комшије укинута, према чему је остало у сили законско право прекупа само за смесничаре, заједничаре и сроднике, док је уговорно право прекупа остало онако како је првобитно и редиговано. Поменуто законодавно решење учинило је то, да је § 675. изгубио сваку вредност, а тако и сви прописи код осталих §§, који говоре о суседима и комшијама.

Ова два напред цитирана §§ дају законску дефиницију права прекупа и то: први уговорног или вољног права прекупа, а други законског права прекупа. Из ове две одвојене дефиниције конструисао је проф. права на нашем правном факултету г. Жив. М. Перић општу дефиницију за право прекупа, која гласи: „Право прекупа то је такво право по коме је једно лице овлашћено захтевати да неко друго лице, које хоће извесно своје добро да прода, њему то добро понуди прво на продају, тако да га оно може другом продати тек онда, ако овлашћено лице неби ствар купило.“ (Жив. М. Перић, Уговор о продаји и куповини, књига III стр. 164.).

Из овако постављене дефиниције о праву прекупа уопште може се одмах уочити, да је то правна институција са извесним особеностима, са нарочитим карактеристикама по којима се битно разликује од осталих правних институција нашег Грађанског Законика.

Карактеристике права прекупа.

1. Право прекупа је ограничење приватне својине.

Целокупан привредни живот готово свих држава постављен је на принципу приватне својине. То је последица сасвим умесног тврђења, да је приватна својина главни покретач, управо мотор рада свакога члана друштвене заједнице, који се опет базира на тежњи сваког појединца за самоодржањем и постизањем благостања. Поред овог непосредног циља сваког појединца постоји истовремено и посредни циљ, да се благостањем појединаца постигне и благостање и друштвене заједнице.

Па када се на пракси вековима показало да је установа приватне својине најбоље одговорила томе циљу, како у погледу материјалног богаћења друштва, тако и у погледу његовог културног и духовног подизања и усавршавања, онда није никакво чудо што се све уређене држава труде, да приватној својини даду пуну слободу, да је и позитивним законима заштите и да тиме омогуће што потпунији приватно правни саобраћаја, што лакши промет економских добара.

Приватна својина код нас је загарантована Уставом од 28. јуна 1921. год. у члану 37., онако како је то чињеног и у свима нашим ранијим Уставима. Према овоме, а и §§ 22., 27., 28., а нарочито 34. и 211. Грађанског Законика, где се каже: „Друга права

која неограничено и безусловно као сопственост коме припадају...“ и „Све ствари, добра и права, која Србину припадају, јесу његова својина или сопственост, које ће рећи, да је сваки Србин савршени господар од својих добара, тако, да је он властан ова по својој вољи уживати, с њима по вољи располагати...“ својина је једино неограничено, савршено, дакле, апсолутно право.

Међу тим су извесни економски па и историјски моменти које ћемо на крају, приликом критике саме установе права прекупа, додирнути, нашем законодавцу приликом израде Грађан. Законика диктовали да од неприкосновености приватне својине отступи и установом, нарочито законског права прекупа, поред многих других, неприкосновеност приватне својине повреди, тј. у знатној мери је ограничи и својину као једно по својој природи апсолутно право претвори у релативно право. Релативно у толико у колико је приватна својина нарочито и изречно законом ограничена. Није ли својина извесног добра нарочито и изречно законом ограничена остаје и даље као једно апсолутно право и у сумњи да је ограничена мора се тумачити рестриктивно, дакле, у смислу апсолутног права. Ограничење то састоји се у томе, што где год постоји право прекупа, сопственик добра, које је тим правом оптерећено, не може по својој вољи исто да прода ономе коме он хоће, већ га прво мора понудити лицу које је овлашћено на право прекупа,

па тек ако ово одбије да добро купи може сопственик исто продати коме хоће.

Ми знамо да се својина као апсолутно право, наравно код добара који могу бити предмет својине, састоји у моћи да се добро, као предмет својине, може по својој вољи и неограничено употребљавати, уживати и њиме располагати, (*ius utendi, fruendi et abutendi*). Својина, дакле, као савршено и апсолутно право, састоји се из ова три елемента, односно ова три права и ако једно од њих недостаје она није потпуна, она је ограничена, она је релативна.

Да не износимо у чему се састоји свако од ова три права посебице, пошто би нас то далеко одвело, али, потпуности ради, да наведемо, да се у појму права располагања као елемента права својине, састоји и право продати предмет својине извесном одређеном лицу, купцу. Па кад сопственик — својинар своје добро не може продати лицу коме он хоће онда је његово право својине ограничено.

Кад се зна да законско право прекупа постоји код свих непокретних добара, а уговорно код покретних и непокретних, као и то, да је ретко које непокретно добро које за собом не би имало једно законом на прекуп овлашћено лице, онда је лако замислити колико је приватна својина при продаји и куповини правом прекупа ограничена.

(Наставиће се.)

Позивање наследника огласом преко „Службених Новина“.

Д. С. Петковић.

Правила о Поступању у Неспорним Де има предвиђају само два случаја позивања наследника огласом преко новина:

а.) Случај: кад су презумтивни наследници, било по последњој вољи, било по законском реду наслеђивања, познати, али се не зна где живе.

То се види из одредбе чл. 97. Неспорних Правила: „Ако ли је судији познат наследник, али се не зна где живи, то ће он таквом наследнику поставити заступника и одредити му рок, до кога се има постарати да за одсуствујућег наследника разбере где је, па ако то сазна, онда га о наследству извести. Но ако не би било изгледа да ће се одсуствујући моћи тако да пронађе, или би покушаји ос-

тали без успеха, судија ће без одлагања, а по предлогу браниоца, позвати преко новина (образац IV одсуствујућег да се за годину дана или сам или преко пуномоћника јави судији да ли се прима наследства или не, и т. д.“

Узгред да поменемо, да образац IV који је додат у Правилима за примену одредбе чл. 97. не одговара циљу коме се том одредбом тежило. У том обрасцу предвиђен је само случај, кад је непознато место становања тестаменталног презумтивног наследника. Одредба чл. 97., међутим, односи се на обе врсте наследника, и на тестаменталне, и на законске наследнике. Потпуно у реду. Као што се може десити да је непознато место становања тестаменталног наследника, тако се исто може

WWW.UNIJAS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

десити да је непознато место становања познатог наследника, који је, по закону, позван на наслеђе.

б.) Други је случај: кад је непознато, ко од покојникових сродника, по закону, треба да дође на наслеђе његове заоставштине, било што је уопште непознато да ли покојник има сродника, било да се познати сродници, који су по реду позвани на наслеђе, нису јавили у одређеном року суду, или су се јавили, али су одбили пријем наслеђа, — те се не зна и не може да утврди ко, по законском реду наслеђивања, треба да пође на наслеђе.

То се види из одредбе чл. 94. Неспорних Правила: „Кад су наследници непознати, или су познати, али се у одређеном року Суду не јаве; или ако они, који су пропустили овај рок, не би хтели свој припадајући део наслеђа да приме, судија ће онда поставити маси браниоца и по званичној дужности позвати непознате наследнике огласом (образац III) да се за годину дана јаве и своја изјашњења о примању наслеђа поднесу, итд.“

Судска пракса увела је позивање огласом преко новина „непознатих наследника“ још и у једном трећем случају.

Стојећи на гледишту, да се објављени тестамент покојников увек мора, саопштавати сродницима умрлога, који су позвани, по закону, на наслеђе његове заоставштине, — наши судови, кад не може да се, ни на који други начин, сазна, ко су најближи сродници покојникови, позивају огласом преко „Службених Новина“ „сваког оног који би по каквом год основу полагао право наследства на имање умрлога да се за годину дана од огласа јаве старалачком судији (?) итд.“

Та пракса, према ономе што је већ горе речено, нема подлоге ни у једној одредби Неспорних Правила, и има за последицу излишно развлачење расправа заоставштинских маса.

Заоставштински поступак наређује позивање огласом преко новина, као што је речено: или кад су презумтивни наследници сасвим непознати (чл. 94.), или кад су презумтивни наследници (све једно било по тестаменту, било по закону) познати, али се не зна где бораве (чл. 97).

Кад је покојник оставио тестамент и по њему презумтивне наследнике, онда се зна ко су наследници, те се не може рећи да су *непознати*. Може бити непознато само место њиховог боравка, али то је друга ствар, за коју је предвиђено поступање у одредби чл. 97. Неспорних Правила.

Сродници покојника, који је оставио тестамент и по њему презумтивне наследнике, и ако су, по законском реду наслеђивања, позвани на наслеђе, нису *наследници*.

На што онда њихово позивање огласом преко новина да се јаве Суду у року од године дана? — Да им се саопшти тестамент и тиме пружи могућност за изјаву, да ли су објављеним тестаментом покојниковим задовољни или не, и за евентуално вођење спора против тестаменталних наследника за уништај тестамена?

Сродници покојникови, позвани на наслеђе по закону, ако нису означени тестаментом за наследнике, дужни су да се сами старају за заштиту својих евентуалних наследних права. Ни Грађански Законик, ни Правила за Поступање у Неспорним Делима не стављају у дужност суду да се стара *ex officio* о заштити евентуалних наследних права сродника покојникових и да им саопштава његов објављени тестамент. Постоји само један изузетак: ако умрли има малолетне деце, којој није тестаментом ништа оставио на име наслеђа, или им је повредио законски део наслеђа, суд је дужан да о томе извести староце малолетника, да би ови предузели потребне мере за заштиту законског дела наслеђа деце умрлога (§ 477. Г. З. и чл. 123. Н. П.).

Даљим сродницима покојниковим, који су, по закону, позвани на наслеђе, тестамент се не мора саопштавати, нити их суд може, по службеној дужности, увлачити у расправу, ако су тестаментални наследници постављени за наследнике тестаментом, по садржини и по спољашњој форми, законито направљеном. У чл. 89. Неспорних Правила изреком се каже: „За кога се по казивању сродника, или других способних сведока, може узети да је по тестаменту уредно начињеном наследник тај ће се дотле за законог наследника и сматрати докле то други или ближи сродници не оспоре или противно не докажу“.

Сродницима покојниковим, који нису сазнали, за времена, за смрт његову и расправу судску о његовој заоставштини, остаје право да тужбом траже уништај тестамена, кад буду за постојање тестамена сазнали, све дотле док им та тужба не застари. То им право даје одредба § 937. Г. З.: „*Ко мисли да има право несаопштени му тестамент уништити тај мора за три године то код суда захтевати, иначе ће му право застарети. Време застарелости и за уни-*

иштење тестаментна несаопштеног тече од дана кад је дотично лице за такав дознало“.

* * *

Наша Правила о Поступању у Неспорним Делима израђена су готово дословце по Хрватском Парбеном Поступку, а овај по аустријском Verfahren für Ausserstreitsachen.

Ненадлежност Генералне Дирекције Посредних Пореза за тумачење § 172. грађ. суд. поступка.

Др. Ј. К. Челебоновић.

У 53 броју „Трговинског Гласника“ од 7 марта 1924. године објављено је тумачење Генералне Дирекције Посредних Пореза од 16 фебруара 1924. године број 10795 у питању наплате таксе на случај тражења поновног извијања спора, чија су акта била остављена у архиву не основу §. 172 грађ. суд. поступка. По овом тумачењу Генерална Дирекција Посредних Пореза објаснила је, да се у овом случају има наплатити такса само за одлагање рочишта, што је погрешно.

Генерална Дирекција је учинила горњом својом одлуком две погрешке: прву, што је присвојила надлежност опште седнице Касационог Суда; и другу, што је погрешно тумачила суштину § 172. грађ. суд. поступка и Тар. броја 188. закона о таксама.

Горње решење Генералне Дирекције Посредних пореза гласи:

„Циљ тражења да се овакав спор понова узме у рад, односно да се поступак понова пусти у ток, јесте, да се ради извијања и суђења одреди поново рочиште, што значи да је раније рочиште било у самој ствари само одложено.

Па како је рочиште, на које парничари нису дошли, било у ствари одложено узроком самих парничара, то је неоспорно да су они дужни при тражењу, да се поступак пусти у ток, да плате таксу која је предвиђена за одлагање рочишта по ТБр. 188. таксене тарифе, јер у случају противног тумачења, та такса, договором парничара, увек би могла бити изгубљена за државу.

Како пак ово тражење садржи и молбу: да се спор понова пусти у рад, то ће се по таквим тражењима, осим таксе за одлагање рочишта, наплатити и такса предвиђена за молбе из ТБр. 1. таксене тарифе.

И судска пракса аустријских и хрватских судова стоје на томе гледишту да се даљи сродници покојникови морају сами старати о заштити својих евентуалних права, и да их расправни суд. по службеној дужности, не мора увлачити у расправу, ако има тестаменталних наследника по садржини и форми уредном тестаменту.

Ово је сјбјашњење на основу чл. 44. закона о таксама обавезно за све власти“.

1. *Ненадлежност.*

По последњем одељку чл. 43. закона о таксама Дирекција Посредних Пореза надлежна је за тумачење закона о таксама у погледу његове примене; али она није надлежна за начелно тумачење § 172. закона о грађанском судском поступку, за које је према § 16. закона о устројству Касационог Суда надлежан Касациони Суд у својој општој седници.

Због тога је Генерална Дирекција Посредних Пореза на постављено питање: које ће се таксе наплатити, кад једна или обе парничне стране затражи поново пуштање у ток једне парнице, чији су акти остављени по пропису § 172. грађ. суд. поступка у архиву имала предходно, да умоли Господина Министра Правде, да овај, на основу § 16. зак. о устројству Касационог Суда изиште од Касационог Суда мишљење о тумачењу реченог § 172. грађ. суд. поступка. По добивеном тумачењу овог параграфа од надлежног суда да ли се примена § 172. грађ. судског поступка има сматрати као одлагање рочишта или као одустанак од тужбе, Генерална Дирекција могла би дати одговор на постављено питање. Овако је Генерална Дирекција присвојила туђу надлежност, јер овде у ствари Дирекција није тумачила закон о таксама, већ закон о грађ. суд. поступку.

2. *Погрешно Тумачење § 172. грађ. судског поступка.*

Генерална Дирекција својом одлуком ох 16. фебруара 1924. године Бр. 10795 тумачила је смисао § 172 грађ. суд. поступка, да се остављање акта једне парнице у архиву због недоласка ни једне парничне стране на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рочиште има сматрати као одлагање извиђања, и да после тога може свака парнична страна тражити од дотичног суда поново узимање у ток исте парнице одређивањем новог рочишта. На основу оваквог тумачења § 172. грађ. суд. поступка Дирекција је морала доћи до закључка, да се у овом случају има наплатити само такса за одлагање рочишта.

Али смисао § 172. грађ. суд. поступка, који прописује остављање акта парнице у архиву не може се тумачити као одлагање извиђања већ као престанак извиђања управо престанак парнице. Применом § 172. грађ. суд. поступка престаје тећи парница, и има се сматрати да тужба више не постоји, а са ових разлога:

а.) По нашем грађ. суд. поступку постоје одлагања рочишта и одлагање спора, а одлагање извиђања парнице не постоји.

Случајеви одлагања рочишта предвиђени су у §§ 130.—137. грађ. суд. поступка у другом одељку припреме за извиђање, који говори о рочиштима и роковима. У §§ 139. и 140. истог поступка прописују се последице, које настају недоласком једне од парничних страна на рочиште. По овим параграфима 139. и 140. од рочишта изоставша страна губи право на извесне доказе.

Случајеви одлагања парнице предвиђени су у § 110. грађ. суд. поступка у првом одељку припреме за извиђање.

Случај пак остављања аката парнице у архиву изложен је у § 172. грађ. суд. поступка, у одељку шестом о извиђању. Па као што је законодавац у одељку за рочишта изложио, шта губи она страна, која изостане од рочишта, тако је у одељку о извиђању изложио последицу на случај изостанка са рочишта обеју парничних страна. У § 172. законодавац је, дакле, прописао губитак на парничење уопште по једној тужби, ако изостану обе стране од рочишта.

б.) Од дана поднесене тужбе надлежном суду престаје тећи застарелост. Од дана остав-

љања аката једне парнице на основу § 172. у архиву тужбом обустављена застарелост почиње поново тећи. Тако, ако су акта по спору због кирије лежала преко три године у архиви, потраживање кирије је тада већ застарело без обзира што је била раније поднета тужба и што акти мирују у судској архиви. Кад се не би сматрало, да је спор престао тећи у случају примене § 172. грађ. суд. поступка, тада не би никада могла застарети никаква права ни потраживања, код једном поведене парнице, а то не може бити јер свако имовинско право, које се не употребљава, застарева после законом одређеног рока.

в.) Према овоме, кад по једном грађанском спору не дође на рочиште ни једна парнична страна, онда на основу § 172. грађ. суд. поступка има се сматрати, да су обе парничне стране пристале, да се не суди по овој парници. У овом случају има се сматрати да више не постоји ни тужба ни парница; застарелост, која је била тужбом прекинута, тече понова.

Ако тужилац хоће, да му суд по овом предмету поново суди, мора поднети нову тужбу и платити још једном све прописане таксе по Тар. бр. 173, 174 и 175 закона о таксама. *Dura lex sed lex.*

3.) Главна Контрола има да обустави ово решење Генералне Дирекције и да изјави жалбу Државном Совету. По том Дирекција има да упути предмет Господину Министру Правде с молбом, да овај изиште од Касационог Суда тумачење § 172. грађ. суд. поступка, па да, према одлуци опште седнице Касационог Суда нареди наплату таксе за одлагање рочишта или за тужбу.

Касациони Суд, узгред да поменемо, својим решењем од 19. априла 1922. год. Бр. 2754. одлучио је, да нема места одређивању новог рочишта у случају примене § 172. грађ. суд. поступка, дакле заузео је супротно гледиште оном Генералне Дирекције Посредних Пореза.

Са првог збора правника у Загребу.

После пуних шест година од постанка наше нове државе, састали су се у Загребу 19 септембра 1924 године, правници свију струка из свију крајева Краљевине у циљу: 1) личног међусобног упознавања 2) оснивања као сталне институције „Конгрес Правника Кра-

љевине Срба, Хрвата и Словенаца“, који би имао расправљати — састајући се редовно једанпут годишње — теоријски и практички важна питања из законодавства и састављати предлоге и нацрте за законе, као и да се од садањих правних питања (проблема) она нај-

актуелнија и најважнија расправе сходним предлозима.

Збор је био одлично посећен, било је преко 600 учасника: судија, адвоката, универзитетских професора, управних чиновника свију струка, као и правника у приватним предузећима.

Распоред збора био је овакав :

Првог дана: Отварање Збора. На молбу председника збора Д-р А. Вероне, отворио је збор тадањи министар Правде г. Д-р Храснића овим говором: „Сматрам угодном дужношћу, да вам захвалим на позиву за овај Конгрес. Мени је врло драго, да вас могу овдје поздравити као ваш дугогодишњи сарадник. Ваш рад је врло тежак, али је и частан. Частан је стога, што ви вршите правду и једнакост, чувате културне тековине, чувате слободу личну и имовинску. Тако радећи, утврђујете темеље државе, јер и данас вриједи она стара: *justitia est fundamentum regnorum*. Овај Конгрес је врло важан. Ви се овде први пут састајете, састају се правници, елита нашега друштва, овдје у бијеломе Загребу, у нашој слободној домовини. Овај Конгрес мора да има још веће значење, када се види, колико мука колико труда, колико прегарања и жртава је стајало да се народ хрватски, српски и словенски сједини и оснује своју Краљевину — Краљевину Срба Хрвата и Словенаца, на челу које стоји син наше крви и син нашега језика. Отварајући овај Конгрес, ја вам желим највеће успехе и кличем да Бог поживи нашега Краља Александра I.“

За овим је поздравио збор Загребачки градоначалник и по прочитању многобројних поздрава од разних судијских и правничких удружења, као и појединих личности из целе земље, прешло се на овај дневни ред:

1.) *Оснивање Конгреса правника Краљевине С. Х. С.* — Референти су били: Д-р Данило Мајарон, адвокат и председник друштва „Правник“ у Љубљани; г. Ђока Б. Несторовић, држ. Саветник у п. и председник Удружења правника за Србију; и Д-р Хуго Шпицер, одвјетник из Осјека;

2.) *„Законодавна техника“*. — Референти су били: Д-р Драг. Аранђеловић, проф. беогр. Универзитета, и Д-р Метод Доленц, универз. проф. из Љубљане.

3.) *„Правна помоћ у држави“*. — Референти: Д-р Јанко Бабник, председник вишега Земаљскога Суда у Љубљани; Д-р Јанићије Јовановић, први секретар беогр. Касационог

Суда, и Д-р Милан Мајер, од одељења за правосуђе у Загребу.

4.) *Принудна нагодба ван стечаја*. — Референти: Д-р Жив. Спасојевић, проф. беогр. Универзитета, Д-р Едвард Пајнич, виши саветник Земаљског Суда у Љубљани и Д-р Лав Хенигзберг, држ. одвјетник у Загребу.

5.) *„Одвјетнички (адвокатски) ред“*. — Референти су били: Д-р Иво Политео, одвјетник у Загребу, Д-р Милан Шкерљ, проф. Љубљ. Универз. и Д-р Аца Павловић, адв. из Београда.

Другог дана: Рад у секцијама према по-словнику; **Трећег дана:** Закључно зборовање у пленуму и **Четвртог дана:** Разгледање чувене Лепоглавске Казнионе.

На завршетку збора донете су овакве **резолуције:**

Правници са територија Краљевине СХС., сакупљени на своме првоме Збору, одржаном од 19.—21. септ. 1924. год. у Загребу, пошто су међусобним упознавањем и зближавањем дали одушке своме дубокоме убеђењу и једнодушним осећајима, који провејавају кроз све крајеве, и интересима, који владају у круговима правника свих крајева наше отаџбине а по саслушању референата и подробне дискусије у секцијама, — донеше следеће

Резолуције:

1. Конгрес правника Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Збор, оснива Конгрес правника Краљевине СХС. као сталну институцију и прихваћа за њ статут, који у главним одредбама, гласи:

§ 1. Конгрес правника Краљевине СХС. је стална институција којој је сврха: 1) да се југословенски правници лично упознају и усмено измене своје мисли; 2) да поближе упознају правне односе појединих правних подручја државе и да суделују у приправљању разборитога законодавства Краљевине на свим подручјима права, и то било тако, да упозоре на мане закона, што су већ на снази, и на средства, како би се оне могле одстранити, било опет тако, да дају иницијативу за издавање нових закона за целу Краљевину, стављајући за њих већ готове конкретне предлоге... § 14. *Стални одбор* најпосле има ова права и дужности: 1) стара се да се изврше закључци главне Скупштине, да се предлози и закључци, а по могућности и реферати и одвојена мишљења, изражена у дебатима, оштампају и пошаљу члановима... 2)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

одређује место и време будуће главне скупштине, провађа све потребне припреме за њу; одређује најпосле предмете, и референте за дневни ред; разврстава поједине предмете у стручне одсеке... 3) стара се, да се предмети, а по могућности такође реферати који долазе пред следећу главну Скупштину, објаве у конгресним гласилима... 4) припрема сам предлоге за промену статута Конгреса, послоника главне скупштине и сталног одбора.

II. Законодавна техника. (Објавићемо је доцније).

III. Правна помоћ у држави:

Први Збор правника изражава своје мишљење, да би било на корист правосуђа, да се што пре донесе посебан закон о правној помоћи у држави на темељу ове основе:

Чл. 1. Сви судови морају давати судовима других покрајина државе у цивилним и казним стварима правну помоћ по истим начелима и под истим условима, како то дају и судовима властите покрајине. *Чл. 2.* Замољени суд мора решење замолнице послати замолном суду најкасније за три недеље од дана, којег је замолницу примио. Не може ли то учинити, мора што пре, но најкасније у року од 4 недеље замолноме суду то саопштити, јављајући му такође кога ће дана решење донети. Замолни суд, по истеку 6 недеља од дана којег је замолницу послао ако за то време не приспе ни решење ни други одговор, без одлагања то решење ургирати. *Чл. 3.* Држи ли замољени суд, да просторно или стварно није надлежан за решење замолнице, мора исту послати надлежној власти и јавити замолноме суду: коме је замолницу на решење послао. *Чл. 4.* Ако замољени суд има каквих приговора против замолнице са других разлога, него због своје надлежности (*Чл. 3*), и држи ли, да због тога истој не може удовољити, — известиће о томе свој виши Земаљски Суд (апелац, суд, бански стол, итд.). Ако овај суд нађе да приговори нису основани, поучиће о томе подређени суд и наредиће му да замолницу удовољи; а ако сматра да су утемељени, обавестиће о томе онај виши Земаљски Суд који је замолноме суду надређен. Ако овај суд усвоји мишљење замољенога суда, наредиће своје подређеном замолном суду да своју замолницу повуче, ако то мишљење не усвоји, послаће предмет, до унификације права у

Краљевини, посебноме Сенату (одељењу) Касационог Суда у Загребу (*Чл. 120* Устава). Овај Сенат, састављен од чланова постојећих врховних Судова, има се до дефинитивне организације тога суда састајати у Загребу периодички. Ближа организација овога интеррегионалног сената Касац. Суда прописане се Уредбом. *Чл. 5.* Све извршне одлуке, које су после 28. липња 1921. год. издане у приватно-правним стварима од судова било које покрајине наше државе, и које су тамо извршљиве, признају се и извршиве су и у свим осталим покрајинама. *Чл. 6.* Извршења обезбеђења, дозвољена од било којег суда наше државе, мора извршити по његовој замолници свака за такве послове надлежна власт у другим покрајинама, поступајући при том по прописима који за њу важе... *Чл. 8.* Исправе, које се по законима покрајине, где су сачињене, сматрају јавним исправама, признају се као такве у целој држави. *Чл. 9.* Потписи на приватним исправама, који су оверени од суда или јавнога бележника по прописима који важе у дотичној покрајини, у којој су оверени вреде као довољно оверени у целој држави.

IV. Принудна нагодба ван стечаја:

„Закон о принудном равнању ван стечаја, као допуна стечајном поступку, у начелу је корисна установа, да би пружила потребну помоћ дужницима, које је погодио зао удес у пословању и којих је вредност и савесност несумњива. Али закон о нагодном поступку, уведен за време рата и после проширен на целу државну територију, показао се у пракси као неупотребљив, пошто је постао оруђем у рукама несавесних елемената за све врсте злоупотребе, и тако нанео штете кредиту како у држави самој тако и изван ње. Збор правника сматра за дужност да жигосе неморал, који је произвела примена нагодбе, и обраћа се надлежним факторима с молбом за што бржу реформу овога закона, која би поред заштите савесних дужника обухватила и потребну одбрану интереса поверилаца и јавног интереса. Док се закон не измени, Збор сматра да је дужност судова да сузбију злоупотребе закона, ослањајући се у првоме реду на општа начела стечајног поступка и крив. закона“.

V. Одвјетнички (адвокатски) закон.

Основа одвјетничког закона (реда), израђена у министарству правде 1921. г. и већ

онда разаслана правничким институцијама на мишљење, признаје се као темељ згодан за наставак рада око изједначења одвјетничкога права. У њој изражена начела слободе и независности (аутономије) одвјетништва нека се доследно проведу до свих могућих и разумних консеквенца. Препоручују се напосе ове појединости: Жене да се једнако као и мушкарци припусте одвјетништву. Сваки одвјетник има једнако право заступања у било којем месту државе. Трајање приправне праксе 5 година; (Овај став није примљен једногласно, него уз протест једнога дела учесника

збора). Сигнатура и обавезно заступање пред судовима и властима.

Будући да је добро одвјетништво увјетовано у доброме судству, тражи се хитност за решење новог предлога закона о судијама. Надриписарство (пискарачи) као рак-рана, која оштећује моралне и материјалне интересе народа, има се најстрожије побијати, па се зато Конгрес солидарно са дотичном наредбом Покрајинске Управе против састављања правних исправа од особа, које нису правно изображене и квалифициране.

Justitius.

СУДСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

Предмет спора о пречем праву куповине непокретности процењив је, и према његовој вредности надлежан је за извиђање и пресуђење или колегијум или судија појединац првостепеног суда.

(Мишљење Опште Седнице Касационог Суда од 28. маја 1924. г. број 2524.)

Актом од 12. марта о. г. Бр. 16033, Господин Министар Правде тражио је од Касационог Суда да, на основу чл. 63. уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти донесе своју одлуку о томе: да ли је предмет спора о пречем праву куповине непокретности процењив или непроцењив, па према томе да ли је за извиђање и пресуђење ових спорова надлежан само колегијум првостепеног суда, или је, ако вредност спорног предмета не прелази 3.000 динара, по чл. 18. речене уредбе надлежан за извиђање и пресуђење њихово у том случају појединачни судија.

По овоме питању, Касациони Суд, у општој седници, нашао је, да је у спорима о пречем праву куповине — прекупу — предмет њихов процењив. Предмет спора непроцењив је онда, када је неко право због кога је спор по природи својој такво да се његов предмет фактички не може проценити. Овде то није случај. У парницама због пречег права куповине вредност спорног предмета зна се и не може бити сумње о томе колика је она: то је она сума коју прекупац, с погледом на уговор између продавца и купца, има, по § 674. грађ. зак., да положи суду на име куповне цене т. ј. цена за коју је продато имање чији се прекуп тражи. У прилог овог мишљења иде и то, што и За-

кон о Таксама сматра да је предмет спора о пречем праву куповине процењив. Јер, по измени и допуни тога Закона од 25. октобра 1923., а према 3-њој напомени код тарифног броја 174. у спорима за прече право куповине не само да се наплаћује парнична такса према вредности спорног предмета, већ се, шта више, плаћа двострука такса из тарифног броја 173. и 174.

Према овоме Касациони Суд, на основи првог одељка чл. 63. уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти, донео је о постављеном питању начелну одлуку:

„Да је предмет спора о пречем праву куповине непокретних добара процењив, то је она сума коју прекупац, по § 674. Грађ. Зак., има да положи суду на име куповне цене, за коју је непокретно добро продато т. ј. цена одређена у уговору између продавца и купца. Према томе, за суђење таквих спорова, ако вредност спорног предмета не прелази 3.000 динара, надлежан је судија појединац по чл. 18. у вези чл. 36. уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти а спорови преко те вредности спадају у надлежност колегијума првостепеног суда.

Ова је одлука, по чл. 63. речене Уредбе, обавезна за све судове.

Све одлуке (пресуде и решења) Великог Вјеног Суда подлеже разматрању грађанског Касационог Суда.

Пешад. капет. В. М., пуштен је испод суђења за дело из тач. 1. § 191 к. з. Ово је решење одобрио Вел. Вој. Суд, противу кога је приватна тужиља Д. Ј., поднела жалбу Касац.

Суду, тражећи да се поништи. Међутим, Војни Суд за официре нашао је: да по § 246. вој. крив. пост. Вел. Војни Суд разматра и суди сва кривична дела по којима би било жалбе оних лица, која по закону на то имају права, а према § 253 ист. зак. пресуде и решења В. В. Суда *извршина су*. — Али, доношењем Устава од 28.-VI-1921., одредба § 253. пом. зак. измењена је у толико што је извршност одлука Вел. Вој. Суда у погледу пресуда де-рогирана и изменама чл. 120. Устава који гласи; „Пресуде војних Судова разматра у последњем степену Касац. Суд“. Извршност одлука В. В. С. донетих у облику *решења*, није ниуколико измењена пом. Уставним прописом те је одредба § 253. вој. крив. пост. у томе погледу остала и даље у важности. Заинтересована лица, према томе, нису ни једним законским прописом овлашћена да противу таквих одлука судских, употребе правно средство — жалбу на Касац. Суд, нити је пак овај надлежан да разматра ожалбена решења и по њима доноси одлуке. Да је то тачно и да се реч „пресуда“, наведена у чл. 120. Устава, не може узети у ширем смислу, под којим би се имала разумети свака судска одлука, јасно се види из тач. II ст. 2. чл. 4. зак. о изменама и допунама у Закону о Устрој. Судова, где се изречно наводи: до законске измене Устројства и поступка вој. судова... Вел. Вој. Суд слаће све пресуде Касац. Суду на разматрање и решење“, а не „одлуке“, како је то у ст. 1. тач. II. истог члана означено за окружне судове. Да се према свему изложеноме ова жалба прив. тужиље одбацује, јер је поднета противу *извршине* одлуке којој нема места жалби.

Противу ове одлуке о одбачају жалбе, тужитељица Д. Ј. поднела је жалбу тражећи да се цео предмет достави надлежном Касационом Суду који по Закону и Уставу има да донесе дефинитивну одлуку. Али како војни суд за официре није хтео ништа даље да ради по овој жалби, то се прив. тужитељица Д. Ј. обратила непосредно Касац. Суду, тражећи да се изиште овај предмет од војног суда за официре и даље поступи по закону.

Међутим, Касациони Суд није хтео одазвати се овом тражењу прив. тужитељице Д. Ј., већ је њену жалбу послао Господину Министру Правде са оваквим спроводним актом: „Достављајући ову жалбу Д. Ј., пошто се дотична акта не налазе у овоме суду, Касац. Суд има част напоменути: да је Општа Седница овога Суда, у свима оваквим случајевима, стала на

гледиште: *да има места жалби* на Касациони Суд против одлука Великог Вој. Суда, којима се, после извијаја на претресу и суђења код првостепених војних судова, судило и у Вел. Војном Суду, па овај одлуком својом пустио оптуженога испод суђења, налазећи да не постоји кривично дело, или да је оно застарело, или из других законом прописаних узрока за „пуштање испод суђења“, јер се у свим тим случајевима хоће да се коначно расправи један кривично правни предмет и да му се учини крај, а ово може бити и по погрешном схватању правног питања, што има у последњој инстанцији да размори и Касац. Суд. Према томе, свеједно је што је таква одлука у форми „решења“, кад се њоме хоће да заврши један кривично-правни процес онако исто као што то бива и пресудом, и кад је, може бити, по другом правилнијем схватању правног питања, случај требало расправити баш пресудом. Зато Касац. Суд има част молити Господина Министра Правде, да изволи учинити потребне кораке код Господина Министра Војске и Морнарице, те да се војни Судови тачно придржавају оваквог разумевања улоге Вел. Војног Суда у свима подобним предметима који буду код њих долазили ради расправе“.

У прилог оваквом, у основи једино правилном гледишту Касационог Суда, могло би се навести још и следеће:

Видовданским Уставом постављен је принцип: да војно судство има *три* степена, — два чисто војена, а један, као највиши, грађански Касациони Суд.

Према томе, кад би се реч „пресуда“, коју је Уставотворац употребио у чл. 120. Устава узела у буквалном, ужем смислу, онда би овај главни принцип о тростепеном Судству био беспредметан, илузоран, а Касационом Суду не би могле *све* судске одлуке доћи на разматрање у последњој, највишој Инстанцији.

Међутим, ни у Уставотворном Одбору, ни у пленуму Уставотворне Скупштине, није нико био против овог *тростепеног* принципа, нити је прављена каква разлика између пресуда и решења. А као најбољи доказ да та разлика није ни од Уставотвораца прављена, нити се сада од војних судова сме правити, довољно је истаћи категоричну изјаву онд. Министра Војног, коју је овоме дао на 53. редовном састанку Уставотворне Скупштине, а која текстуелно гласи: „Ја налазим као лаик, да, кад су Швајцарска и Француска, које су много напредније, могле да остану при војним судо-

вима, у којима нема правничких људи, — онда ивима не смета да имамо војне судове, у толико прџ што све судске ствари на крају иду од војних судова на решење Касаационом Суду. (Стеногр. белешке Уставотворне Скупштине књ. II стр. 21.).

Dr. Јанићије Јовановић.

За спорове око својине акција није надлежан Трговачки Суд.

На захтев С. Т. У., Београдски Трговачки Суд отворио је поступак да се огласе за уништене 5 акција Б. З., које су С. Т. У. за време рата нестале.

На оглас Суда, пријавио је, предао Суду у депозит дотичне акције А. Ј.

С. Т. У. подигао је тужбу против А. Ј. код Трговачког Суда за својину акција и тражио да му их врати.

Београдски Трговачки Суд решењем својим од 25. јуна 1923. год. Бр. 8947 огласио се ненадлежним за суђење предложеног спора са ових разлога: „Из тужбе и осталих аката овог спора види се да је предмет овога спора својина. Па како се својина по § 17. Зак. о Устрој. Тргов. Суда не сматра као трговачки посао и како се овај спор о својини не односи на уговор због трговине између трговаца, то за суђење овог спора није надлежан Трговачки Суд, већ редовни грађански суд. То пак што је код овог Суда тражен уништај спорних акција и решењем овога Суда од 21. фебруара 1923. г. Бр. 2522 обустављен поступак за уништај спорних акција не може да утиче на надлежност овог Суда, јер је за тражење уништаја спорних акција овај Суд био надлежан по чл. 33—43 Уредбе о Прав. Ликвидац. Стања створеног ратом, а није надлежан за суђење спора о својини — § 49. Г. П.“

Касациони Суд, II. Одељење, решењем својим од 17. октобра 1923. год. Бр. 9465 оснажио је решење Трговачког Суда.

* * *

С. Т. У., у исти мах, тражио је обуставу на депоноване акције А. Ј., и Београд. Тргов. Суд решењем својим од 25. априла 1923. г. Бр. 6836 одобрио је тражену обуставу.

Касациони Суд примедбама својим од 11. јуна 1923. год. Бр. 10113, по жалби А. Ј. поништио је то решење Трговачког Суда у том смислу, да Тргов. Суд оцени: да ли је апсолутно надлежан за решавање питања о обустави.

Тргов. Суд решењем од 14. августа 1923. г. Бр. 11883, усвојивши примедбе Касаационог Суда одбио је молиоца од тражења обуставе као ненадлежном суду упућеноме.

Касациони Суд, II. Одељење, по жалби С. Т. У. оснажио је и то решење својим решењем од 30. јануара 1924. г. Бр. 914.

Судови су дужни одобравати тражена обезбеђења одвојено живећим женама за њихово издржавање од мужева њихових, и онда када величина издржавања још није утврђена судском пресудом, већ само једноставним вештачењем.

(Начелна одлука Опште Седнице Касаационог Суда од 1. јануара 1925. год. Бр. 11301 24.)

Г. Министар Правде актом својим од 27. децембра 1924. г. Бр. 75866, представио је Касаационом Суду, да га је Првостепени Суд за град Београд, актом од 11. новембра 1924. г. Бр. 45049 известио, да, по предметима по којима одвојено живеће жене траже обезбеђење за своје издржавање од својих мужева у случајевима кад оне то своје право на издржавање доказују извршним решењем надлежне Духовне власти (§ 100 грађ. зак.), а величину истог протоколом једностраног вештачења — Касациони Суд доноси неједнаке одлуке, по којима се та обезбеђења у неким одељењима одобравају, а у неким не одобравају, иако су били *истоветни* случајеви траженог обезбеђења. Износећи и конкретне случајеве, Г. Министар Правде је молио Касациони Суд, да, ако нађе да има разлога за доношење *начелне* одлуке по овом питању, да у својој Општој Седници донесе сходну одлуку у смислу чл. 1. § 16. зак. о Устрој. Касац. Суда.

Касациони Суд је, у својој Општој Седници, проучио истакнуто питање и односне законске прописе, па је нашао:

„По § 376. грађ. пост., права се могу обезбедити кад су испуњени сви законски услови за стављање обезбеђења. Према томе, у случају кад се одвојеној жени, извршном одлуком надлежне духовне власти, у смислу § 100. грађ. зак., призна право на издржавање од њеног мужа, онда је суд дужан да одобри тражено обезбеђење, пошто је овде у питању алиментарна обавеза дужника, која је природна и законска по § 107. грађ. зак., — без обзира на то што количина издржавања није одређена судском одлуком, већ само протоколом једностраног вештачења, јер се такав протокол вештачења, по § 188.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у вези § 246. грађ. пост. сматра као јавна исправа и законски доказ.

Међутим, суд може ову количину издржавања, одређену од стране вештака, умерити, ако се у каквом конкретном случају појављује да је претерана.

Према свему изложеноме Касациони Суд доноси начелну одлуку:

Да судови могу обезбеђења за издржавање одобравати и онда када величина истог још није утврђена судском пресудом, већ само једностраним вештачењем.

— Ма да је ова одлука обавезна за све судове и одељења Касационог Суда, ипак, мислимо, да неће бити без интереса да наведемо и одвојено мишљење једнога судије Касац. Суда. Оно, углавном, гласи:

Мишљења сам да обезбеђења, о коме је овде реч, не може бити на основи једностране вештачке одмерене величине издржавања, јер такво вештачење, извршено од вештака које је само једна интересована страна изабрала (§ 250. гр. пост.), без учешћа друге стране, није пуноважна исправа у смислу § 377. грађ. п. Једнострана вештачка оцена величине издржавања могла би у неком случају бити и опасна по противну страну, јер би лице које га је тражило могло за вештаке да изабере себи добро позната и њему наклоњена лица, која би могла одредити претерану вредност издржавања, а суд нема довољно ослоња у закону да вештачку оцену, ван редовне парнице, умерав.

Ј.

Б Е Л Е Ш К Е

Годишња Скупштина Удружења Правника у Београду.

На дан 11. јануара ов. г. одржана је Скупштина Удружења Правника у Београду.

Ова је Скупштина, на жалост, била врло слабо посећена, мада је на дневном реду било веома важних предмета. Једна од најважнијих тачака дневног реда била је „Организовање одбора за припрему „Другог Конгреса Правника“ у Београду и бирање нове управе Удружења, која би имала да што свечиније приреди овај Конгрес, на коме ће се састати правници из свију крајева наше државе.

У ове одборе ушли су:

За председника управног одбора и председника „Конгреса Правника“ г. Ђока Ђ. Б. Несторовић, држав. саветник у п. и хонор. проф. Универзитета у Београду; за чланове: г. г. Лазар Урошевић и Андра Филиповић, касационе судије; Др. Драг. Аранђеловић, Др. Чед. Митровић и Др. Жив. Спасојевић, професори беогр. Универзитета; Др. Сарделић, држав. саветник; Бож. Проквић, апелациони судија; Ив. Суботић, секретар Мин. Иностр. Дела; Мих. Златановић и Ст. Јовановић, судије првостеп. суда из Београда и још неколико председника и адвоката из унутрашности, као и Др. Јанко Новак, секретар Држав. Савета.

На овој Скупштини су прочитане и резолуције, донете на „Првом Конгресу Правни-

ка у Загребу“, које ми објављујемо на другом месту „Бранича“.

Ј.

Делокруг рада појединих одељења Државног Савета за 1925. годину.

I. одељење:

Предмети Министарства Аграрне Реформе; за Изједначење Закона; Вера; Трговине и Индустрије; Народног Здравља; Пољопривреде и Вода; Социјалне Политике и Просвете;

II. одељење:

Предмети из Министарства: Војске и Морнарице; Правде; Шума и Руда по закону о пороти; пресуде Управних Судова у Београду и Скопљу.

III. одељење:

Предмети из Министарства: Саобраћаја; Грађевина; Пошта и Телеграфа; пресуде Управних Судова у Загребу и Цељу.

IV. одељење:

Царински и трошарински предмети; предмети по Закону о таксама; монополске кривиче, девизе и валуте.

V. одељење:

Предмети из Председништва Министарског Савета; Спољних и Унутрашњих Дела; све самоуправне ствари по закону о општинама, о уређењу округа и срезова; о Обласним Самоуправама; из закона о општинским, среским и окружним буџетима; дисциплинске кривиче; пресуде Управних Суда у Сарајеву, и сукобе о надлежности.

VI. одељење :

Административни спорови и остали предмети Министарства Финансија, који нису додељени IV. одељењу; предмети по закону о непосредном порезу, и пресуде Управног Суда у Дубровнику.

Делокруг рада појединих одељења Касационог Суда за 1925. годину:

1. *Прво и четврто* одељење разматра и

решава *кривичне предмете*, који буду упућивани Касационом Суду у рад.

2. *Друго и треће* одељење разматра и решава предмете *приватноправне* (грађанске) *природе*.

Но, по потреби и стању послова у Суду, изузетно, могу се давати у рад и кривични предмети другом и трећем одељењу, и обртно.

РАЗНО

Адвокат Линколн, — парничар.

Орган американског Адвокатског Удружења „*Journal*“, доноси неколико нових и интересантних података о животу и раду чувеног адвоката и бившег председника Северо-Америчких Држава: Аврама Линколна. Тамо се, поред осталог, вели: много је писано о Линколну, као адвокату. Како је подизао и водио процесе, о његовој силној моћи пред поротом; о његовој великој вештини у стављању питања на сведоке, као и његовој ванредно великој професионалној исправности и поштењу. Али, чудновато је, да се до сада ништа није знало о његовим *личним* парницама, у којима се он појављивао као тужилац, било као тужени, а које су, како он сам вели „веома много мучиле његове осећаје“ Скорашња истраживања о томе открила су готово невероватан факат: да, иако човек од силне енергије, непоколебљиве честитости и адвокат са најфинијим професионалним идеалима, — Аврам Линколн беше таква парнична страна, као да је, заступаше какав *осредњи* адвокат, или као кад какав *обичан грађанин* сам собом вођаше своју парницу на дан рочишта!...

Осим овога, сада се сазнаје: да није било ниједног адвоката у дотичном судском окру-

гу, који је био онако скроман у својим наградама, као Линколн. Његове су награде несравњено мале биле према учињеним услугама и уложеном труду; и, сви приговори, па и прекори од његових пријатеља и кругова из Адвокатског Удружења: да им тиме „руинира професију“, — нису ништа помогли. То се најбоље утврђује једним његовим писмом које беше упутио своје клијенту Џорџу Флојду, у чију корист Линколн беше добио парницу од знатне вредности. Како не беше уговорена адвокатска награда, Флојд пошаље своје адвокату 25 долара. Но кроз неколико дана он доби од Линколна овакав одговор:

„Драги Господине, овога часа добих Ваше писмо од 16. ов. м. са чеком од 25 долара. Мора бити Ви мислите да сам ја некакав веома скуп човек. Ви сте и сувише либерални са Вашим новцем. *Петнајест долара је довољно за мој труд*. Шаљем Вам признаницу на тих 15 долара, а враћам Вам 10 долара.

Ваш одани А. Линколн.

* * *

Мислимо да би се, можда, и међу нашим колегама могао наћи сличан пример. Зар не?

Ј.

Уредник:
Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 11.

Штампарија „Меркур“
Београд,
Топличин Венац број 10

Власник:
у име
Удружења Јавних Правозаступника
Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 11.